

SZÉNÁSI FERENC

Tamás evangéliuma

Vigyázz, súlyos terhet ró rád ez az írás. Még megteheted, hogy olvasatlanul hagyod; ha elolvasod, végzeteddé válik. Légy megfontolt. Ne engedj a kíváncsiságnak. Mérd föl erődöt, s ha úgy látod, kevés, egyetlen sorral se lépj tovább. Szólj. Eljövök, és visszaveszem e lapokat.

Tehát nem hátrálsz meg. Úgy döntöttél, hogy következék bármi, vállalod. Nos jó. Bevallom, erre számítottam. Ezért gondoltam éppen rád. Bízom benned. Nem feledtem, amit Faustról mondtál: hívő, mert üdvösségnek érzi a tudást. Válladra teszem hát a keresztet.

Mindenekelőtt tudd, hogy örök titok birtokába jutsz. És sohasem eshetsz majd kísértésbe, mindvégig őrizned kell. Egyedül te ismerheted. Kétezer éve él, nemzedékről nemzedékre száll, mindig egyetlen élő ember tudja. Máig fennmaradt a hírlánc, az idők során egy-egy szemmel gyarapodott. Ha megszakadna, elveszne a végső tudás; ha szétágazna, megszűnne a világot fenntartó beavatatlanság. Nélkülözhetetlen, ám léte szüntelenül óvott nemlétében rejlik. Olyasmi, ami akkor van, hogyha nincs. Miképp az értékmérő arany sem a fém, hanem a rejtély, ahogyan létrejön. Addig tölti be szerepét, amíg csak végeredményként létezik. Ha az alkimisták megtalálták volna vegytanának titkát, a pénz értékét ma más rejtélyes folyamattal mérnénk.

Érzem, jól számítok. Időm fogytán, tovább kell adnom a titkolni valót. Nem, nem; tedd félre most a túlélők riadt önvédelmét, és sem a tehetetlenség méltatlan vigaszával, sem az együtt maradás ösztönös vágyával ne tiltakozz. Fontos teendők van, ne hagyd, hogy eltérítsenek gondolataid. Ha mégis önigazolás kell, vedd annak szavaimat: megnyugodhatsz, oktan az önvád, te nem kívántad elmúlásomat. Így, és most már arra figyelj, amit elmondok.

Levelem mellett egy réges-régi papiruszlapot találsz. Talán az ógörög írás szépen megrajzolt betűit is olvasni tudnád, ám a pergamenlappal, amelyet gondos kezek vékony felső csíkkal hozzáragasztottak, már biztosan elegendő kulcsot kapnál hozzá. A latin szöveg a görög hű fordítása. Ám a mindenkori őrző saját nyelvén is életre kelti a szöveget, a hagyományt követve tehát a magam fordítását is kezdedbe adom.

A görög nyelvű írás Tamás evangéliumának gondosan elrejtett részlete, ezt bízom most rád. Immár életed végéig te leszel érte felelős. Tamás, amikor ráeszmélt, hogy e részletet csak az emberiség ismerheti, az emberek nem, kimetszette a papi-

rusztekercsből. Gondosan járt el, töredékesen fennmaradt tanúságtételében a hit-tudósok mindmáig nem érzékelték a folytonossági hiányt. Gondolkodóba is csak alig ötven éve estek, amikor Nag-Hammadiban újabb szövegrészekre bukkantak, és a fordításra valló kopt nyelvű szövegben ott találták a rejtélyes mondatot: „Ha csak egyet is elmondok néktek ama szavakból, melyeket az imént Jézustól hallottam, követeket ragadtok, reám vetitek őket, és tűz fakad belőlük”. Lám, Tamás már előbb is ráeszmélt, hogy van, amiben a választottak között is egyetlen választott; hogy amit egyedül rá bízta, azt a tanítványok mégoly szűk köre sem tudhatja. Arról nem szól a hagyomány, hogy írott titkát kire hagyományozta először, de talán nem is szólhatna. Mert úgy lehetett kezdetben is, ahogyan most van: minden új őrző hitet tesz, hogy utódjának csak az írást adja tovább, elődjét, akitől az írást kapta, nem nevezi meg. Tamás helytartói névről sem ismerhetik egymást. Ezt az ősi, kimetszett lapot találod tehát levelem mellett, külön védőfóliában, a bélelt boríték biztonságos mélyén. Neked is tovább kell majd adnod. Akkor, amikor érzed, hogy közel a végórád. Légy résen, de ne félj: az előttünk járók is időben megéreztek. Különös kegyelem adta tudtul valamennyiünknek. Ha eljön majd e pillanat, válaszod meg, ki legyen, aki követ. Jól gondold meg, hogy kit jelölsz. Ha elolvasod, amit most átadok, magadon érzed majd, mekkora teher a tudás. Magány, némaság, felelősség. Olyat válassz tehát, aki képes lesz e súlyt viselni. És bocsásd meg, hogy én téged választottalak.

Úgy tégy majd a választott utóddal, ahogyan én cselekszem most veled. Add kezébe a titkos tekercset, és hagyd neki időt. Ne mondd el, írd le, mi lesz a teendője. A mondott szó alkalmi, sok minden rárakódik, sok minden leválik róla, egyszeri álarcot visel; az írott szó örök, az olvasás a többlettől megszabadíthatja, hiányait kipótolhatja, s bár új és új álarcot ragaszthat rá, igazi arcáig is leérhet. Az írott szó idő.

Ha olyannak adod tovább, akivel nyelvünk közös, fordításomon ne változtass. Szent szövegek mindig jól vezetnek az állhatatos fordítók tollát. Ne feledd: az Ószövetséget görögre ültető hetven rabbi hetven külön cellában dolgozva is hetven azonos szöveget alkotott. Bízod hát a jövőre: ha Tamásnak egyszer hosszú kitérő után újból nyelvünkön kell szólnia, olyan hosszú idő után, hogy addigra nyelvünk is változik, készüljön szavaiból teljesen új fordítás.

És ne feledd még valamit. Úgy élj ezután is, ahogyan eddig éltél. S nemcsak azért, mert súlyos titkot mások előtt könnyebb így rejteni, hanem mert magadban is így a legkönnyebb viselned. Ha elborzadsz is majd az új tudástól, csak annyira menekülj, mint eddig. Diogenész hordója lenyűgöző, mert a görög logika tisztaságát és a görög bátorság szépségét hirdeti. A mi logikánk és bátorságunk azonban akkor tiszta és szép, ha korunkhoz illően bonyolult. A mi hordónk az elnéző, bölcs mosoly.

Olvasd tehát, amit olvasni vállaltál. Most már ne hátrálj meg.

Amikor pedig a többiektől félrehúzódván kettesben maradtak, Jézus feléje fordult, és így szólt hozzá:

– Neked a hit nem elég, Tamás, neked tudás kell. Jól van, megnyitom elmédet. Mert a hívőnek én testemet és véretem hagyom, a kétkedőnek bizodalمامat. A hívőt, ki Atyám lelkéből sarjadt, szüntelenül kísérem, mert magában gyámoltalan. A kétkedőt, ki Atyám szelleméből támadt, nehéz útjára bocsátom, mert csak egyedül talál rám. Én az leszek, mi vándornak a bot: gyöngye lábúnak támasz, erős léptűnek batyuhordó.

– Mester – felelé Tamás –, az imént hittem, mert láttam sebedet. De hogyan lesz hitem, ha nem látok, hit nélkül pedig hogyan lesz erőm?

– Didümosz – szólítja őt Jézus, mint mások is, kedves nevén –, neked a kétely ad erőt. Örökös várakozásban tartja lelkedet. Szemedet tágra nyitja. Látásra serkent. Szívóssá és kitartóvá tesz. Fogyhatatlan tüzet táplál benned, míg meg nem leled a magyarázatot. Szüntelenül hajt, vagy elragad, mint folyóvizet a sodrás, időmúlás a csillagot. Mindig veled van. Társaid helyett is társad. Bízál hát, hogy végül látni és hinni fogsz.

– Mester – mondá ekkor Tamás –, ím hát erős lélekkel hallgatom szavad.

– Nos, halld – felelé Jézus, és szelíden rápillantott. – Leszálltam közétek, de megváltást nem csak néktek hoztam. Az eredeti bűn ősbibb, mint gondolnátok, ősbibb, mint írva vagyon. Nincsen tökély, Tamás, nincsen Odafönt sem. Az örök rossz a végtelen jó-ságot is képes megkísérteni. Törékeny ez a teremtett világ, ám törékenysége is Alkotójának vonásait viseli. Embert a saját képünkre és hasonlatosságunkra? Igen, így hangzott fel az Ige, ám a tekintet egy másik képre szegeződött. A szeretet egy pillanatra megcsúfolta önmagát, Tamás, és rosszra vetülve rossz mintát adott. Nincsen tökély. A Legfőbb Szeretet sem lehet elég önmagában, önnön részeivel pedig nem megszatható. Igen, a társra vágó szem oldalt pillantott, az én-t mintázó kéz pedig megtévedt. Egyszer, egyetlenegyszer Odafönt is győzött a kísértés. Egyszer, egyetlenegyszer az én Mennyei Atyám is esendőnek bizonyult. Szeretetében hasonmást formálva nem szabadulhatott a szeretetet orzó Ellenpár képétől, belemintázta azt is az új teremtménybe. A maga tiltott fájáról szakított. Arcotok, lám, mégiscsak hasonlatos. Az ő üdvéért is jöttem, Tamás, őt is meg kellett váltanom. Ám ne feledd, a Fiú mint Isten fia megszabadíthatta Atyját esendősege vétkétől, a Fiú mint ember fia megszabadíthatta testvéreit az édenkerti büntől, de a lélek örök, és a beléje mintázott másiktól sosem szabadulhattok. Nincs menekvés tőle az Üdvösségben sem. A megváltás nem örök feloldozás, a megváltás újakezdhető harc. Harc a kísértés ellen, életben és életem túl. Üdvözülni annyi, mint e harcot örökre tovább folytathatni. És most menj, és élj erőd szerint.